

75

PREZES
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
W LUBLINIE

20-074 Lublin, ul. Spokojna 9a
Tel. (0-81) 532-35-31, 743-77-30, 532-54-48, Tel/Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl

Lublin, dnia 28 listopada 2002 r.

RLU-500-15/2002/IM

Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Delegatura w Lublinie
Wystawiono dnia 28.11.2002

Decyzja RLU Nr 22/2002

I. Stosownie do treści art. 28 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 122 poz. 1319 ze zm.) oraz § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 18 poz. 172, po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu przeciwko Zamojskiej Korporacji Energetycznej S.A., Zamość, ul. Koźmiana 1, działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na podstawie art. 9 wymienionej na wstępie ustawy uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 w/w ustawy, praktykę polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na rynku, poprzez :

1. narzucenie w umowach sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych uciążliwych dla nich zapisów, iż obowiązki i prawa stron umowy określa m.in. Taryfa dla energii elektrycznej ZKE S.A. bez jednoczesnego poinformowania o jej postanowieniach i **nakazuje zaniechanie jej stosowania** .
2. narzucenie w treści § 3 pkt 4 Umowy sprzedaży energii elektrycznej i świadczenia usług przesyłowych, zapisu uciążliwego dla Odbiorców energii elektrycznej w postaci wyłączenia odpowiedzialności Dostawcy z tytułu prowadzenia prac eksploatacyjnych lub usuwania awarii na terenie Odbiorcy i **nakazuje zaniechanie jej stosowania** .

II. Na podstawie art. 101 ust. 2 pkt 1 w/w ustawy **nakłada się** na Zamojską Korporację Energetyczną S.A. **karę pieniężną w**

wysokości 35000 zł (trzydzieści pięć tysięcy złotych), płatną do budżetu Państwa.

Uzasadnienie :

W ramach wykonywania swoich ustawowych obowiązków Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął w dniu 23.05.2002 r. postępowanie wyjaśniające w sprawie ustalenia , czy zapisy wzoru umowy sprzedaży energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych, stosowanej przez Zamojską Korporację Energetyczną S.A. (zwanej dalej ZKE S.A.) nie zawierają zapisów uciążliwych dla odbiorców energii, a więc czy nie są naruszane chronione prawem interesy konsumentów . Uzyskany od ZKE S.A., aktualnie stosowany, wzór umowy sprzedaży energii elektrycznej i świadczenia usług przesyłowych dla odbiorców indywidualnych (grupa G) po przeprowadzonej analizie stał się podstawą wszczęcia przez Prezesa UOKiK w dniu 28.06.2002 r. sformalizowanego postępowania antymonopolowego .

Postępowanie zostało wszczęte w związku z możliwością nadużywania pozycji dominującej przez ZKE S.A. na rynku poprzez :

- narzucanie odbiorcom energii elektrycznej uciążliwych warunków umów sprzedaży energii elektrycznej (§ 8 pkt 3 i 4 oraz § 9 wzoru Umowy sprzedaży energii...) w postaci umieszczenia tam zapisów odsyłających w kwestiach istotnych dla odbiorców do Taryfy dla energii elektrycznej ZKE S.A. (zwanej dalej Taryfa), co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (...);
- w trakcie postępowania ustalono także , że przesłanki zastosowania, wskazanego w postanowieniu o wszczęciu postępowania art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie (...) w postaci narzucania odbiorcom energii elektrycznej uciążliwych warunków umów sprzedaży energii elektrycznej może spełniać również treść § 3 pkt 4 Umowy sprzedaży energii..., poprzez umieszczenie w nim zapisu w postaci : „Odbiorca zobowiązuje się do umożliwienia Sprzedawcy wstępu na teren, przez który przebiega przyłącze lub linia energetyczna , celem wykonania prac eksploatacyjnych mających doprowadzić do utrzymania urządzeń zgodnie z PN /E-05100 i PN/E-05125 i nie będzie rościł pretensji z tytułu prowadzenia tych prac (np. wycinki drzew w pobliżu przyłącza, odkopania kabla w celu jego naprawy) .”

W przesłanych do organu antymonopolowego wyjaśnieniach ZKE S.A. wskazał, że tak ogólny zapis na temat standardów jakościowych obsługi odbiorców jest podyktowany ich obszernością i jednocześnie obawą, że informacje na temat tych standardów byłyby błędne w przypadku ich zmiany, czy to w wyniku zmian w przepisach prawa, czy też na skutek prowadzonych z Urzędem Regulacji Energetyki corocznych negocjacji, przy okazji zatwierdzania Taryfy. Za bezpodstawny uznała ZKE S.A. zarzut, iż nie informuje odbiorców o przesłankach otrzymania bonifikat i upustów. Zdaniem Dostawcy taką przesłanką ma być sformułowanie „na jego wniosek”, zawarte w § 8 pkt 3 i 4 Umowy sprzedaży energii elektrycznej... Odpowiadając na pytanie organu antymonopolowego, dotyczące odesłania w treści Umowy (§ 9) do Taryfy, w zakresie odpowiedzialności za nielegalny pobór energii elektrycznej, ZKE S.A. nie odniosła się bezpośrednio do tego zagadnienia. Zostały natomiast wskazane okoliczności, w których zdaniem ZKE S.A., Odbiorca ma możliwość zapoznania się z warunkami zawarcia przez strony Umowy podczas jej zawierania, a także w siedzibie Centrali ZKE S.A., siedzibach Rejonowych Zakładów Energetycznych oraz Posterunkach Energetycznych. O zmianach w Prawie energetycznym, przepisach wykonawczych i Taryfie odbiorcy są informowani także za pośrednictwem środków masowego przekazu oraz internetu.

ZKE S.A. w swoich wyjaśnieniach podkreśliła, że podane w Umowie (§ 13) przypadki, w których może być wstrzymana dostawa energii „nie są w żadnym razie wyliczeniem przykładowym, skutkującym pozostawieniem odbiorcy w sytuacji niepewności co do zakresu jego odpowiedzialności”, a sytuacje uzasadniające wstrzymanie dostawy energii elektrycznej są katalogiem zamkniętym i wynikają wprost z ustawy Prawo energetyczne.

Dostawca energii określił jako istotne dla oceny zapisów Umowy sprzedaży energii... brzmienie § 13 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 25 września 2000 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych (Dz.U. z 2000 r. Nr 85 poz. 957) oraz § 33 pkt 7 sugerujące, jego zdaniem, że Taryfa i zasady rozliczeń nie muszą być zawarte w przedmiotowej Umowie.

Odnosząc się do kwestii wyłączenia swojej odpowiedzialności (w § 3 pkt 4 Umowy) za szkody spowodowane pracami konserwacyjno-naprawczymi, wykonywanymi przez odpowiednie służby, ZKE S.A. przedstawił Prezesowi UOKiK projekt zmiany w przedmiotowym zapisie. Nowe brzmienie zawiera zobowiązanie się ZKE S.A. „do pokrycia wszelkich szkód i strat na nieruchomościach spowodowanych pracami...”. Ponadto Dostawca energii wskazał, że właściciele gruntów otrzymywali określone aktami wyższego rzędu odszkodowania i rekompensaty za ograniczenia w możliwości racjonalnego korzystania z nieruchomości, których wysokość określano po wybudowaniu

danego typu urządzeń, a także stosowne, jednorazowe rekompensaty przewiduje obecnie obowiązująca ustawa z 1997 r. o gospodarce nieruchomościami .

Prezes UOKiK zważył , co następuje :

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (...) zakazaną praktyką jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym . Ustawa nie wymienia w sposób wyczerpujący przejawów nadużywania pozycji dominującej, art. 8 ust. 2 zawiera typowe przykłady takich zachowań, nie zamykając jednocześnie ich katalogu . Możliwe jest więc zakwalifikowanie , jako nadużycia pozycji dominującej na rynku, innych zachowań dominanta, noszących znamiona bezprawnego ograniczania konkurencji lub godzących w interesy konsumentów .

W rozpatrywanej sprawie ZKE S.A. działając na niekonkurencyjnym rynku, jakim jest rynek dostawy energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych (grupa taryfowa G), posiada niekwestionowaną pozycję monopolistyczną , będącą kwalifikowaną postacią pozycji dominującej . Dostawca energii jest na terenie swojego działania monopolistą sieciowym, technologicznie powiązany ze swoimi odbiorcami i nie spotykającym się z jakąkolwiek konkurencją . ZKE S.A. sprzedaje energię elektryczną odbiorcom indywidualnym na podstawie ponad 383 tysięcy zawartych umów .

Umowa sprzedaży energii ma charakter adhezyjny, tzn. ze względu na swoją masowość zawierana jest na podstawie wzorca . Odbiorca musi zaakceptować, jednostronnie ustalone przez ZKE S.A., warunki umowy, bez możliwości ich negocjacji . W przedmiotowej sprawie okoliczność ta, w kontekście ustalonej pozycji rynkowej, wyczerpuje przesłankę narzucania uciążliwych zapisów umownych odbiorcy energii przez dostawcę .

Jak wskazano wyżej indywidualny odbiorca posiada o wiele słabszą pozycję kontraktową niż ZKE S.A. Tym bardziej powinny się znaleźć w umowach sprzedaży energii wszystkie zapisy odnoszące się do praw i obowiązków tegoż odbiorcy . Natomiast Umowa sprzedaży energii elektrycznej... stosowana przez ZKE S.A. odsyła (w § 8 pkt 3) w przedmiocie bonifikat za przekroczenie dopuszczalnego czasu przerwy w dostawie energii elektrycznej oraz (w § 8 pkt 4) w przedmiocie opustów za niedotrzymanie standardów jakościowych dostawy energii do zapisów zawartych w Taryfie . Takie samo odesłanie ma miejsce w przypadku określenia odpowiedzialności Odbiorcy za nielegalny pobór energii (§ 9) . Odbiorca tylko w oparciu o treść samej Umowy nie jest w stanie określić zasad ustalania przez ZKE S.A. opłat za nielegalny pobór energii, jak też czy przysługują mu i w jakiej wysokości bonifikaty i upusty z tytułu np. spadku napięcia w sieci , nie powiadomienia z odpowiednim wyprzedzeniem o przerwie w dostawie lub nie przyjęcia reklamacji . Zważywszy , że przepisy zawarte w Taryfie dotyczą bezpośrednio odbiorcy w kontekście jego praw i obowiązków , to odesłanie przez ZKE S.A.

do zapisów Taryfy w tym zakresie jest uciążliwym warunkiem umowy . Zarzut nieinformowania odbiorców , w jaki sposób mogą uzyskać bonifikaty i opusty jest, wbrew twierdzeniu ZKE S.A., uzasadniony. Nie jest bowiem faktycznie określona w Umowie sprzedaży energii...ani jedna przesłanka do skorzystania z bonifikat, czy opustów, oprócz bardzo ogólnego odesłania do Taryfy. Nazwanie sformułowania zawartego w § 8 pkt 3 i 4 („na jego wniosek”) przesłanką jest nieporozumieniem . Można to uznać jedynie za wskazanie trybu dochodzenia swoich praw przez Odbiorcę, i to w sposób bardzo ogólny . Przepisy Taryfy, zwłaszcza w zakresie określenia odpowiedzialności Odbiorcy za nielegalny pobór energii elektrycznej zawierają nie tylko stawki opłat (i tak nie znane Odbiorcy tylko na podstawie Umowy), ale także warunki ich stosowania . Uznając, że zapisy Taryfy w części mogą stanowić wzorzec umowy sprzedaży należy tym samym zastosować do ich oceny przepisy kodeksu cywilnego . Umowy zawierane z konsumentami, z pominięciem zawieranych w drobnych sprawach życia codziennego, powinny zawierać wszystkie istotne postanowienia (zgodnie z art. 384 k.c.) oraz powinny spełniać warunek jasności i jednoznaczności (zgodnie z art. 385 § 2 k.c.) . Wbrew twierdzeniu ZKE S.A. dostępność Taryfy dla odbiorców indywidualnych nie jest oczywista . Każda ze wskazanych możliwości zapoznania się z zapisami Taryfy jest stosunkowo niewygodna, uciążliwa lub niedostępna dla większości odbiorców . Zapoznanie się z Taryfą w siedzibie ZKE S.A., czy jego jednostce terenowej wymaga dojazdu i jest czasochłonne, także z powodu skomplikowania całości tego dokumentu .

W swoich wyjaśnieniach ZKE S.A. zaprzeczyła, iż zapisy zawarte w § 13 Umowy sprzedaży energii elektrycznej... są wyliczeniem przykładowym, pozostawiającym Odbiorcę w niepewności co do zakresu jego odpowiedzialności . Jest to twierdzenie nieprzekonywujące w świetle brzmienia fragmentów tego przepisu. W pkt 1, odnośniku trzecim tegoż paragrafu znajduje się określenie : „ ..., w szczególności , gdy dopuszcza się nielegalnego poboru energii elektrycznej”, a w odnośniku czwartym taka sama sytuacja występuje w momencie wskazania , jako sytuacji uprawniającej wstrzymanie dostawy „... np. nieuzasadniona odmowa zainstalowania licznika przedpłatowego”. Zdaniem organu antymonopolowego wyłączenie dopływu prądu jest okolicznością na tyle uciążliwą dla konsumenta – odbiorcy, że Umowa nie powinna posługiwać się na określenie przypadków przerwania dostawy energii wyliczeniem przykładowym, ale powinna wskazać pełny katalog takich sytuacji .

Znamienny jest fakt powołania się przez Dostawcę energii na przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 25 września 2000 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych (Dz.U. z 2000 r. Nr 85 poz. 957), jako istotne dla określenia jakie treści powinny znajdować się w Umowie sprzedaży energii... Właśnie w tymże rozporządzeniu, we wskazanym przez ZKE S.A. przepisie (§

13 pkt 6 i 10) wskazane są niezbędne składniki, jakie powinny określać w szczególności, czyli bezwzględnie, umowy sprzedaży energii elektrycznej..., a których Umowa stosowana przez ZKE S.A., poza odesłaniem do Taryfy, nie zawiera. ZKE S.A., sugeruje, że z przepisu § 33 pkt 7 w/w rozporządzenia wynika brak konieczności zawierania w Umowie sprzedaży energii... Taryfy i zasad rozliczeń. Jest to prawdą, jednakże niniejsze postępowanie antymonopolowe nie dotyczyło kwestii zamieszczania w treści Umowy sprzedaży energii elektrycznej... całości Taryfy, ale zapisów mających swoje źródło w Taryfie, a odnoszących się bezpośrednio do praw i obowiązków konsumentów, jako odbiorców energii elektrycznej.

Ustalone zachowanie ZKE S.A., jako monopolisty, stanowi przejaw nadużycia pozycji dominującej na rynku i może być zakwalifikowane jako nienazwana praktyka, określona w art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów(...).

Jak zostało wykazane wyżej ZKE S.A. posiada pozycję dominującą, a w praktyce monopolistyczną, na rynku dostawy energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych i jednocześnie, poprzez adhezyjny charakter zawieranych umów narzuca jednostronnie określone warunki odbiorcom. Organ antymonopolowy uznał za niedozwoloną praktykę, także działanie ZKE S.A., polegające na umieszczeniu w treści Umowy sprzedaży energii elektrycznej...(§ 3 pkt 4) zapisu mogącego w znacznym stopniu zablokować składanie przez odbiorców wniosków o odszkodowanie z tytułu prowadzonych na ich terenie przez ZKE S.A. prac konserwatorskich i eksploatacyjnych. Przepis ten formułuje obowiązek Odbiorcy energii w zakresie umożliwienia pracownikom ZKE S.A. wstępu na teren Odbiorcy, przez który przebiega przyłącze lub linia energetyczna w celu dokonania prac eksploatacyjnych lub usuwania awarii. Ten fragment przepisu jest oczywisty i przez Organ antymonopolowy nie kwestionowany. Natomiast dalsza część tego przepisu - „...i nie będzie sobie (Odbiorca) rościł pretensji z tytułu prowadzenia tych prac”, czyli czynności konserwacyjnych i eksploatacyjnych, polegających np. na wycince drzew w pobliżu przyłącza, czy też odkopaniu kabla w celu jego naprawy, prowadzonych przez pracowników ZKE S.A. stanowi uciążliwy warunek umowy. Przy tego typu pracach istnieje duże prawdopodobieństwo wyrządzenia szkód poprzez zniszczenie zasiewów, drzew, ogrodu i innych składników majątku Odbiorcy. Brzmienie przytoczonego fragmentu § 3 pkt 4 dla przeciętnego Odbiorcy nie pozostawia wątpliwości, że nie ma on z tytułu ewentualnie wyrządzonych szkód możliwości dochodzenia odszkodowania. Jest to tym bardziej dobitne, że kwestia samej możliwości wejścia na teren Odbiorcy jest już uregulowana na początku przedmiotowego przepisu, więc ewentualne „pretensje” Odbiorcy mogą dotyczyć wyłącznie odszkodowania. O faktycznym blokowaniu żądań odszkodowawczych świadczy pośrednio fakt, iż wg danych przedstawionych przez ZKE S.A., w ciągu 1,5 roku (od 1.01.2001 r. do 30.06.2002 r.) w wielu

tysiącach wypadkach (300-400 dziennie) dokonano wejścia na teren indywidualnych Odbiorców w celu wykonania odpowiednich prac eksploatacyjnych, czy też konserwatorskich, natomiast w tymże okresie tylko 30 razy Odbiorcy ci występowali z wnioskami o wypłatę odszkodowania. Ta ilość jest znikoma, jednakże nie można praktycznie ustalić wstecz, w ilu przypadkach przedmiotowy zapis Umowy sprzedaży energii... spowodował powstrzymanie się odbiorców od składania wniosków o odszkodowanie. Fakt naganności przedmiotowego zapisu uznał także ZKE S.A., deklarując dokonanie odpowiedniej zmiany w jego treści, która w nowym brzmieniu zawiera zobowiązanie Sprzedawcy energii do pokrycia wszelkich szkód i strat na nieruchomościach Odbiorców, spowodowanych pracami ZKE S.A.

W swoich pismach ZKE S.A. nie wyjaśniła, dlaczego taki zapis, o wyłączeniu jej odpowiedzialności, funkcjonował w Umowie sprzedaży energii... Od razu została przedstawiona nowa wersja przepisu, bez jakiegokolwiek odniesienia się wersji istniejącej w obowiązujących umowach z odbiorcami indywidualnymi. Przytoczona przez Dostawcę okoliczność otrzymania w przeszłości przez właścicieli nieruchomości jednorazowych rekompensat m.in. za ograniczenie możliwości racjonalnego korzystania z nieruchomości na cele dotychczasowe, w związku z budową urządzeń elektroenergetycznych, nie pozostaje w przedmiotowym związku z niniejszym postępowaniem antymonopolowym.

Kara pieniężna, którą Prezes UOKiK nałożył na ZKE S.A. wynosi 35 000 zł, co stanowi równowartość ok. 10000 euro i nałożona została w oparciu o art. 101 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (...) w związku z art. 115 tejże ustawy. Wartość 1 euro została przeliczona zgodnie z tabelą NBP z dnia 28.12.2001 r. Art. 101 ust. 2 pkt 1 stanowi, że Prezes UOKiK może nałożyć w drodze decyzji na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości stanowiącej równowartość od 1000 do 5 000 000 euro, jednak w nie większej niż 10% przychodu osiągniętego przez danego przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym, poprzedzającym rok nałożenia kary.

Prezes UOKiK decydując się na nałożenie niniejszą decyzją kary pieniężnej wziął przede wszystkim pod uwagę skierowany przeciwko konsumentom charakter zachowania ZKE S.A. na rynku, wyrażający się w utrudnianiu zapoznania się z przysługujących im prawami, a także utrudnianiu dochodzenia tych praw. Uwzględniono także możliwość powstawania po stronie odbiorców energii elektrycznej strat finansowych z tytułu prac wykonywanych przez ZKE S.A. na ich terenie, a z kolei po stronie Dostawcy powstawanie korzyści (niewypłacone odszkodowania) oraz powszechność i długotrwałość stosowanych praktyk. Kara orzeczona przez Prezesa ma charakter głównie dyscyplinujący i prewencyjny. Została ona ustalona w niewielkiej wysokości, zważywszy, że ZKE S.A. osiągnęła w roku

rozliczeniowym 2001 przychód pozwalający na zastosowanie wobec niej kary w wysokości [REDACTED]

Karę należy wpłacić w ciągu 14 dni od daty uprawomocnienia się decyzji do Narodowego Banku Polskiego, Oddział Okręgowy w Warszawie, na rachunek Nr 51101010100078782231000000.

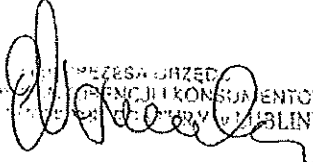
W związku z powyższym Prezes UOKiK orzekł jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie (...) w związku z art. 479²⁸ § 2 kpc – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji – Delegatura w Lublinie.

Otrzymuje :

Zamojska Korporacja
Energetyczna S.A.
ul. Koźmiana 1
22-400 Zamość

PREZESA URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W LUBLINIE

Ewa Wiszniowska